

Fuglehundklubbene's Forbund

Til FKF's medlemmer:

Til informasjon i forbindelse med Teamsmøte torsdag 24 november 2022 om den pågående prosessen med å søke tillatelser for utsetting av rapphøns og fasan på lavland.

Vi viser til brev sendt alle medlemmer 1 september 2022 der FKF styret ber om ekstraordinær økonomisk støtte til å arbeide for tillatelser til å sette ut fugl i fremtiden.

Forståelsen av at situasjonen for vår aktivitet i sin helhet har blitt klart forverret det siste halve året er påtakelig. FKF fikk kjennelsen mot seg i Oslo Tingrett (midlertidig forføyning) og våre motstandere arbeider åpenlyst systematisk mot oss på flere felter med langt større ressurser enn vi har tilgang til, med systematisk feilinformasjon og påvirkning av både beslutningstakere og samfunnet generelt. I ettertid kan vi nå stadfeste at lavlandssaken var begynnelsen og at vi som miljø har en stor oppgave foran oss til å rettfærdiggjøre våre aktiviteter. FKF styret er av den klare oppfatning at det fortsatt skal arbeides for å redde den norske lavlandsaktiviteten.

Svarene fra medlemmene har vært overveiende positive, av 33 medlemsklubber har vi fått følgende svar:

- Av 8 raseklubber har vi fått 1 avslag og 7 positive svar
- Av de resterende 25 medlemsklubber har vi fått 2 avslag, 1 svar som ikke konkluderer og 22 svar som er positive betinget av tilfredsstillende svar på spørsmål
- Av de 33 medlemmene er det ikke registrert svar fra 1 raseklubb og 4 medlemsklubber.

De aller fleste har likelydende spørsmål som vi ser som formålstjenlig svare ut på forhånd. Dette er bakteppe for møtet der FKF ønsker å informere om status og tanker om videre arbeid.

1. Budsjett for 2022/23

FKF har i årene 2021/22 blitt fakturert kr. 455 977 i ekstern bistand relatert til søknadsprosessen for utsetting av fugl og saken i Oslo Tingrett.. Vi har fått refundert omkostninger fra Klima- og Miljødepartementet og fått dekning av saksomkostninger fra Tingretten fra søkerne slik at netto kostnad for FKF er kr. 267 708 for de to siste årene. Resultatet er imidlertid basert på at vi har fått medhold begge år fra departementet på våre klager på direktoratets avslag. Uten medhold ville kostnaden vært i området kr. 200 000 per år. FKF budsjetter med det samme for året 2023 da vi ikke lenger kan regne med departementets støtte fremover.

Rapporten fra HINN (Evenstad) har en ramme på maksimum kr. 750 000. 25% skal betales 16 desember 2022 og resterende på timebasis, maksimum kr. 562 500, skal betales 15 mars 2023.

I sum blir pengene øremerket som følger:

HINN Evenstad rapport	Maks kr. 750 000
Ekstern bistand 2023 søknad	Kr. 200 000
Totalt	Kr. 950 000

Basert på mottatte tilbakemeldinger fra medlemmene med ubetingede bekreftede bidrag og fordeling som foreslått nedenfor i pkt 2 har vi finansiering pt på kr. 765 000, nok til å dekke kostnaden for HINN rapporten.

2. Foreslått fordeling av bidrag

Saken gjelder hele fuglehund-Norge, ikke bare lavlandsklubbene. Som forbund for alle medlemsklubber er det naturlig for FKF å forvente at alle stiller lojalt opp om saken, men at de som sitter nærmest problemet tar den største støytten, og de som er mer perifere støtter lojalt opp. Dette er også hovedinntrykket fra tilbakemeldingene på forespørselen. Derfor forslår FKF følgende fordeling av bidrag:

- De 3 «store» lavlandsklubber, kr. 150 000 hver
- De 2 «mindre» lavlandsklubber, kr. 50 000 hver
- Raseklubber, kr. 50 000 hver
- Fuglehundklubber, etter evne, minimum kr. 15 000 hver

Hvis alle klubbene bidrar etter denne modellen, vil det være tilstrekkelig til å dekke de budsjetterte kostnadene og i tillegg ha en buffer.

3. Bidragene vil bli ført i eget regnskap og godtgjort for på Fuglehundtinget. I tilfelle FKF skulle beslutte at saken ikke lenger skal forfølges, vil resterende beløp bli refundert alle bidragsytere pro rata.

4. Bestilling til Høgskolen i Innlandet

Det følgende er ordlyden i bestillingen til Evenstad som gir et bilde av situasjonen og grunnlaget for å bestille en skyggerapport. Forskjellen på bestillingen fra Klima- og miljødepartementet og Mat- og landbruksdepartementet til Vitenskapskomiteen for Mat og Miljø (VKM) er at vi ber om en vurdering av de positive effektene av å sette ut fugl, som f.eks. biologisk mangfold, og ikke bare de negative effektene slik VKM er bedt om å vurdere. Arbeidet på Evenstad er igangsatt og rapporten skal være klar senest 15 februar 2023, i tid før søknad for 2023 skal sendes Miljødirektoratet.

Vurdering av effekt på det biologiske mangfoldet, dyrevelferd og dyrehelse ved innførsel, oppdrett og utsetting av fasan og raphøns i Norge.

Fuglehundklubbenes Forbund (FKF) ber med dette Lavlandskomiteen (LK) om å gjennomføre en vurdering av effekt på det biologiske mangfoldet, dyrevelferd og dyrehelse ved innførsel, oppdrett og utsetting av fasan (*Phasianus colchicus*) og raphøns (*Perdix perdix*) i Norge. Vi ber samtidig om en vurdering av eventuelle tiltak som kan minske risikoen for eventuelle følger.

Bakgrunn for saken:

Lavlandsklubbene i Norge har i en årrekke satt ut fasan og raphøns i et moderat omfang (se oversikt i vedlegg 11). Fugleviltet som settes ut stammer enten fra norske oppdrettsanlegg, eller de importeres fra oppdrettere i Sverige. De utsatte fuglene har vært brukt til trening av fuglehunder og gjennomføring av jaktprøver for stående fuglehunder. Fuglene felles ikke i forbindelse med disse aktivitetene og formålet med utsettingen er ikke jakt for noen av artene. Mengden fugl som settes ut årlig er spredt over et stort antall geografiske områder, og det settes ut et lite antall fugl i hvert område. Dyretettheten ved utsetting av fuglevilt i Norge er i så henseende ikke sammenlignbart med utsetting av fuglevilt i andre europeiske land, inkludert Sverige og Danmark.

I henhold til viltforskriften (FOR-2020-04-01-565) som trådte i kraft 1. april 2020 kreves det tillatelse for hold av alle viltarter. Forskrift om fremmede organismer (FOR-2015-06-19-716), som trådte i kraft 1. januar 2016, stiller krav om tillatelse ved innførsel og utsetting av fremmede organismer. I Naturmangfoldloven (LOV-2022-06-17-64) heter det at «Søknad om tillatelse til utsetting etter første ledd og etter forskrift gitt med hjemmel i annet ledd første punktum skal klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold. Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Kongen kan gi forskrift om krav til søknad». Dyrehelsemessige krav ved hold og nasjonal forflytning av fasan og raphøns var frem til 27. april 2022

gitt i forskrift om sertifisering av fjørfevirksomheter (FOR-1994-11-18-1020). Denne forskriften ble erstattet av landyrsporbarhetsforskriften (FOR-2022-04-07-637) og landdyrforflytningsforskriften (FOR-2022-04-07-636), som trådte i kraft 28. april 2022.

Etter å ha gitt tillatelse over flere tidligere år ga Miljødirektoratet i 2021 avslag på alle søknader om utsetting av fasan og rapphøns i Norge (vedlegg 2). Begrunnelsen som ble gitt for avslaget var negativ påvirkning på naturmangfoldet og brudd på dyrevelferdsloven. Denne plutselige endringen i forvaltningspraksis kom uten at det forelå ny eller oppdatert kunnskap som kunne dokumentere en negativ påvirkning på det biologiske mangfoldet eller brudd på dyrevelferdsloven. Det var heller ikke gjort endringer i praksisen rundt utsetting av fugl som kunne forklare forvaltningsendringen. Tvert om har FKF, i samarbeid med Mattilsynet og Miljødirektoratet, utarbeidet en lavlandsinstruks (vedlegg 1) som har som formål å gi retningslinjer for utsetting av fugl både med tanke på å ivareta dyrevelferden og det biologiske mangfoldet. Lavlandsinstruksen har vært gjeldende fra 14. mai 2018. Avslagene på søknader om utsetting av fasan og rapphøns ble påklaget samlet av FKF (vedlegg 4). Klima og Miljødepartementet (KLD) behandlet klagene og gav FKF medhold, og dermed tillatelse til utsetting av fuglevilt i 2021 (vedlegg 6). KLD tydeliggjorde i sin vurdering at det trengs ytterligere kunnskap om påvirkninger på naturmangfold og dyrevelferd ved utsetting av fasan og rapphøns for å kunne forvalte denne praksisen i fremtiden. En rekke bestillinger og brev fra KLD og Landbruks- og matdepartementet (LMD) viser et omforent ønske og behov for mer kunnskap rundt eventuelle konsekvenser ved utsetting av fuglevilt. Departementene har blant annet bestilt utredning fra Mattilsynet om dyrevelferdsmessige konsekvenser av utsettingen av fasan og rapphøns. På forespørsel fra Miljødirektoratet bekrefter Mattilsynet i brev av 5. april 2018 (vedlegg 8) og 29. mars 2022 (vedlegg 9) at de mangler kunnskap om utsetting av fasan og rapphøns, og dermed ikke kan vurdere om praksisen bryter med dyrevelferdsloven (LOV-2009-06-19-97). Det må tilføyes at Mattilsynet er øverste forvaltningsorgan for dyrevelferdsloven i Norge.

Effekt på det biologiske mangfoldet ved utsetting:

Biologisk mangfold er definert som mangfoldet av økosystemer, arter og genetiske variasjoner innenfor artene, og de økologiske sammenhengene mellom disse komponentene, jf. naturmangfoldloven (LOV-2009-06-19-100) § 3 bokstav c). Mulig påvirkning på økosystemer og andre arter, og risiko ved eventuelle følgeorganismer/blindpassasjerer, må fremkomme av vurderingen av risiko for biologisk mangfold. Biologisk mangfold inngår som en del av naturmangfoldet.

Formålet med forskrift om fremmede organismer er å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, konsekvenser for naturmangfoldet i Norge. De senere års fokus på fremmede arter og den effekt de kan utgjøre for naturmangfoldet, gjør at praksis ved utsetting av fuglevilt for jakthundetrening og jaktprøver skal vurderes av myndighetene.

Fasan og rapphøns har eksistert i norsk natur i flere hundre år, og således har begge arter lang historie i Norge. På tross av at utsetting av fasan og rapphøns har vært

praksis i Norge over svært lang tid har man ikke kunnet dokumentere skadevirkninger av denne praksisen.

Rapphøns er ikke definert som en fremmed art i Norge, men er kategorisert som regionalt utdødd. Rapphøns har dokumenterbart mer enn 280 års historie som naturlig forekomst i Norge (vedlegg 5). Rapphøna er også en viktig art i en felles europeisk strategi for restaurering av biologisk mangfold i jordbrukslandskapet. Rapphøns er en bakkehekkende fugl, og bakkehekkende fugler anses som indikatorer for det biologiske mangfoldet tilknyttet jordbrukslandskapet.

Det er dokumentert at fasan har eksistert i Norge i minst 145 år (vedlegg 5), muligens mer enn 220 år, som har vært det anvendte kriterium for hvorvidt en art hører hjemme i norsk natur. Artsdatabanken kategoriserer fasanen som etablert i Norge med henvisning til at den hekker regelmessig. Det finnes flere lokale fasanstammer i Norge, særlig rundt Oslofjorden, i Hedmark, og i Rogaland. I fremmedartslista til Artsdatabanken fra 2018 er fasan vurdert å ha lav risiko (LO). Arten har begrenset invasjonspotensial og ingen kjent økologisk effekt. Videre antas arten å ha liten effekt på stedegne arter.

Dyrevelferd ved utsetting:

Dyrevelferdsloven (DVL) § 28 lyder "Dyr fra dyrehold kan bare settes ut i naturen for å bliviltlevende når dyret har gode muligheter for å tilpasse seg og overleve i det nye miljøet."

Det innebærer at fuglene må være av arter som kan tilpasse seg en vill tilværelse der de slippes ut. Det er ikke tillatt å føre fuglene etter utsetting. Dette har vist seg å heller ikke være nødvendig, siden fuglene settes ut i en periode på året hvor det er mye mat å finne, og de klarer seg utmerket uten ekstra føring.

Fugler som oppdrettes i Norge holdes i store flyvevolierer for at de på best mulig måte skal kunne forvilles og tilpasses et liv som viltlevende. I volierene kan fuglene fly fritt slik at de har godt utviklet brystmuskulatur og god kondisjon når de slippes ut. Videre utsettes de for vær og vind, som gjør at de utvikler en robust fjørdrakt godt tilpasset et liv i det fri. På bakken i flyvevolieren er det tett vegetasjon som fuglene kan gjemme seg i. Rovfugler som sirkler over volieren gjør at fuglene utvikler en normal predatoradferd hvor de løper og gjemmer seg i vegetasjonen. Summen av disse faktorene gjør at fuglene som settes ut har kommet så langt i alder og utvikling at de har gode forutsetninger for å kunne overleve i det miljøet de settes ut i. Når vinteren kommer har fuglene vært ute i flere måneder, og er å regne som 100 % adaptert til det miljøet de lever i.

Dyrehelse ved innførsel, hold, utsetting og nasjonal forflytning av fasan og rapphøns:

Norge har i stor grad vært forskånet for de aller mest alvorlige smittsomme sykdommer som angår fjørfe og andre fugler. I 2020 og 2021 var det utbrudd av fugleinfluensa (H5N1), som medførte portforbud for fjørfe og andre fugler i fangenskap, og jaktforbud i enkelte kommuner. Vi er også kjent med at det har vært utbrudd av fugleinfluensa i fasanoppdrett i Danmark og Storbritannia. Et utbrudd av slike sykdommer kan innebære svært store konsekvenser for naturmangfoldet, fjørfeholdere, egg- og fjørfeindustrien og samfunnet for øvrig. Den største risikoen for kommersielle og hobbybaserte fjørfehold med tanke på fugleinfluensa er smitte

fra viltlevende fugler i forbindelse med vår- og høsttrekk. I særlig grad gjelder dette ville fugler med tilknytning til vann. Viltlevende ender fungerer som reservoar for fugleinfluensa virus, og kan smitte andre fugler, inkludert domestisert fjørfe. Dyrehelsemessige krav ved hold og forflytning av fasan og rapphøns var frem til 27. april 2022 gitt i forskrift om sertifisering av fjørfevirksomheter (FOR-1994-11-18-1020). Denne forskriften ble erstattet av landyrsporbarhetsforskriften (FOR-2022-04-07-637) og landdyrforflytningsforskriften (FOR-2022-04-07-636), som trådte i kraft 28. april 2022. De nevnte forskriftene inneholder bestemmelser som har til hensikt å begrense risikoen for spredning av smittsomme sykdommer til fjørfe ved hold og nasjonal forflytning. I de nye forskriftene er fuglevilt inkludert som en egen kategori, og det er beskrevet biosikkerhetstiltak spesielt med tanke på denne formen for fjørfehold. Dette er et stort fremskritt i forhold til det gamle regelverket.

Oppdrag:

Fuglehundklubbenes Forbund ber Lavlandskomiteen om å foreta en vurdering av effekten på biologisk mangfold, dyrevelferd og dyrehelse ved innførsel, oppdrett, forflytning og utsetting av fasan og rapphøns i Norge.

1. Påvirkning av det biologiske mangfoldet ved utsetting

Vi ber Lavlandskomiteen om å:

- Vurdere eventuelle effekter på det biologiske mangfoldet og det lokale økosystemet ved utsetting av oppdrettet fasan og rapphøns. Spesielt i denne sammenheng kan nevnes effekt på salamander-bestanden.
- Beskrive konsekvensene ved utsetting av fugl, samt eventuelle kaskadeeffekter på lokalt økosystem.
- Beskrive artenes mulighet for overlevelse i norsk fauna uten gjentakende utsettinger.
- Identifisere og vurdere mulige risikoreducerende tiltak.
- Identifisere hvilke arter i Norge som har like økologiske nisjer som fasan og rapphøns, og vurdere om disse kan bli påvirket av utsettingen.

Eventuelle effekter av utsetting av fasan og rapphøns på økosystemtjenester skal framgå av rapporten, men ikke inngå som en del av vurderingen av risiko for biologisk mangfold. Vi ber om at risikoen for biologisk mangfold vurderes ut fra et 50-årsperspektiv.

2. Dyrevelferd ved utsetting

Vi ber Lavlandskomiteen om å:

- Beskrive hvilke krav fasan og rapphøns har til naturlig habitat. I hvilken grad finnes disse habitatene i Norge?
- Beskrive hva som er naturlig dødelighet i et naturlig habitat uten jakt, føring eller andre kunstige påvirkninger.
- Vurdere forskjeller i dødelighet hos oppdrettet fasan og rapphøns og viltfødt fasan og rapphøns.

- Vurdere forskjeller i dødelighet hos oppdrettet fasan og rapphøns og sammenlignbare fuglearter som rype, storfugl, orrfugl og jerpe.
- Beskrive eventuelle årsaker til økt dødelighet hos utsatt oppdrettet fasan og rapphøns.
- Beskrive i hvilken grad dyretetthet (antall utsatte fugl/km²) spiller inn på dødeligheten hos utsatt oppdrettet fasan og rapphøns.
- Beskriv hvilke belastninger de oppdrettede fuglene som blir satt ut eventuelt blir utsatt for, og som fugler født i fri tilstand ikke blir utsatt for.
- Beskrive risikoreducerende tiltak som kan øke graden av overlevelse.
- Vurdere hvilke effekter trening av fuglehunder har på fuglenes velferd.

3. Dyrevelferd ved hold av fasan og rapphøns

Vi ber Lavlandskomiteen om å:

- Beskrive hvilke velferdsbehov fasan og rapphøns har i oppdrettsfasen.
- Beskrive hvilke miljøfaktorer som er viktige for dyrevelferden i oppdrettsfasen, både innendørs og utendørs.
- Beskrive tiltak som kan bedre dyrevelferden ved hold av fasan og rapphøns.
- Vurdere hvilken belastning transporten utgjør for fasan og rapphøns.

4. Dyrehelse ved utsetting, hold, innførsel og transport av fasan og rapphøns

Vi ber Lavlandskomiteen om å:

- Vurdere sannsynligheten for introduksjon av smittestoffer ved innførsel av livdyr av fasan og rapphøns til Norge.
- Vurdere risikoen for spredning av smitte mellom ulike besetninger som holder fasan/ rapphøns i Norge, spesielt med tanke på flytting av levende dyr og rugeegg mellom besetninger.
- Vurdere risikoen for spredning av smitte til ville fugler fra besetninger som holder fasan/rapphøns, spesielt når dyrene settes ut i naturen.
- Vurdere risikoreducerende tiltak som testing før flytting/utsett for spredning av smitte mellom ulike besetninger som holder fasan/ rapphøns i Norge og til viltlevende fugler

Juridisk bakgrunn:

- Lov 19. Juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd (Dyrevelferdsloven): §§ 3, 14 22, 23, 24 og 28.
- Lov 19. Desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (Matloven)
- Lov 19. Juni 2009 nr.100 om forvaltning av naturens mangfold (Naturmangfoldsloven)
- Forskrift 19. Juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer
- Forskrift 22. Juni 2020 nr. 2122 om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (Viltforskriften)

- Forskrift 28. Desember 2011 nr. 1616 om samhandel med levende fjørfe og rugeegg i EØS Forskrift 18. november 1994 nr. 1020 om sertifisering av fjørfevirksomheter.
- Forskrift 24. August 1990 nr. 761 om midlertidig forbud mot jakt på utsatt fugl

Betingelser:

Risikovurderingsrapporten skal skrives på engelsk med et norsk sammendrag.

Frist for levering av rapporten er 15. februar 2023. Det kan vurderes en oppdeling av risikovurderingen i flere faser.